

TANTÁRGYI TEMATIKA
BTOMA9N05 A magyar nyelv története ea.

<p>Tantárgy neve: Nyelvtörténet és finnugrisztika</p>	<p>Tantárgy Neptun kódja(i): BTMAN306, BTMAN307, BTMAN310, BTMAN505, BTMAN506, BTOMA3N05, BTOMA2N07, BTOMA5N04, BTOMA9N05, BTOMA10N03, BTOSVM5N01, BTOSVM4N08, BTOSVM1N13, BTOSVM3N10, BTOSVM2N12 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p> <p>Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet</p> <p>Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)</p>
<p>Tárgyfelelős (név, beosztás): Kecskés Judit egyetemi docens</p>	
<p>Közreműködő oktató(k): Kecskés Judit egyetemi docens</p>	
<p>Tantárgyi egység: A magyar nyelv története ea.</p>	
<p>Tantárgyi egység Neptun kódja: BTOMA9N05 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>	
<p>Javasolt félév: 2Ö, 5Ö (A szak keresztféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan számú félév tárgyait csak ősszel, páros számúéit csak tavasszal lehet felvenni.)</p>	<p>Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>
<p>Óraszám/hét: BTMAN307, BTMAN310: 1, BTMAN306, BTMAN505, BTMAN506, BTOMA3N05, BTOMA2N07, BTOMA5N04, BTOMA9N05, BTOMA10N03, BTOSVM2N12, BTOSVM4N08, BTOSVM5N01, BTOSVM1N13, BTOSVM3N10: 2 (A nappali képzés heti óraszámja 14 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a következő: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)</p>	<p>Számonkérés módja (a/gy/k/b): BTMAN306, BTMAN307, BTMAN310, BTMAN505, BTOMA3N05, BTOMA2N07, BTOMA9N05, BTOSVM5N01, BTOSVM1N13, BTOSVM2N12: kollokvium, BTMAN506, BTOMA5N04, BTOMA10N03, BTOSVM4N08, BTOSVM3N10: gyakorlati jegy (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés módja és értékelése</i> pontnál.)</p>
<p>Kreditpont: BTMAN307, BTMAN310, BTMAN506, BTOMA5N04, BTOMA10N03, BTOSVM4N08, BTOSVM3N10: 2, BTMAN306, BTMAN505, BTOMA2N07, BTOMA3N05, BTOMA9N05, BTOSVM5N01, BTOSVM1N13, BTOSVM2N12: 3</p>	<p>Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)</p>
<p>Tantárgyi egység feladata és célja (röviden összefoglalva): Az előadás két nagyobb témaegysége a történeti hangtan és a történeti morfológiai. E szorosan összefüggő egységek bemutatásának fő szervezőelve a fejlődéstörténet, hiszen a hangtani változások morfológiai változásokat indukálnak, a morfológiai változás lehetőséget teremt a szófajtani, lexikai változásokra stb., A hangtani témakör az egyes hangváltozások összefoglalásával, rendszerezésével pedig a magyar (főleg az ó- és középmagyar kori) hangrendszer fő változási tendenciáira mutat rá. A morfológiai témakör főként az általános és középiskolai oktatásban a nyelvtan és irodalom tantárgyakhoz hasznosítható morfematikai ismeretekre koncentrálnak.</p>	

Fejlesztendő kompetenciák:

tudás: A hallgató ismeri a nyelvtörténeti korszakokra jellemző hangállományt és annak változásait. Atlátja hangváltozások morfémaátalakításokra gyakorolt hatását, ismeri az egyes nyelvtörténeti korszakok jellemző morfémaátalakítását.

képesség: Képes a megszerzett nyelvtörténeti tudását átadni a közoktatás különböző szinterein.

attitűd: A nyelvtörténetet a mai nyelvhasználatig terjedő egységnek, evolutív folyamatnak látja.

autonómia és felelősség: a nyelvtörténeti szakirodalmat követi, alkalmazza a közoktatásban

Tantárgyi egység tematikus leírása 14 heti bontásban:

1. A történeti hangtan és morfológia helye a nyelvtörténeti tanulmányokban.
2. Ósmagyar kori magánhangzó- és mássalhangzó-rendszer.
3. Ómagyar kori magánhangzó- és mássalhangzó-rendszer.
4. Középmagyar kori magánhangzó- és mássalhangzó-rendszer
5. Hangváltozások az újmagyar és (újabb magyar) korban.
6. A grammatikai rendszer fejlődésének általános irányvonalai.
7. Primér ragrendszerünk fejlődéstörténete
8. A szekundér ragok kialakulásának okai és típusa
9. Az igei személyragok kiépülése
10. Birtokos személy jelek kiépülése és kapcsolata az igeragozással
11. A tárgy jelöltsége és a határozott/általános ragozás rendszerbeli összefüggései
12. Az időjelek fejlődéstörténete.
13. A módjelek fejlődéstörténete.
14. Képzőrendszerünk gyarapodása típuspéldákban

Félévközi számonkérés módja és értékelése (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.):

A félévközi számonkérés módját és értékelését a félév kezdetekor a tantárgyi egység oktatója határozza meg.

Gyakorlati jegy/kollokvium teljesítésének módja és értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): KSZ

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szerzhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támogatott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgázhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetésekor a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerzhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támogatott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetésekor a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Fazakas Emese, *A magyar nyelv kis történeti nyelvtana*. Egyetemi Műhelykiadó.

Kolozsvár.2008, 7-91.

KISS JENŐ, PUSZTAI FERENC (szerk.) *A magyar nyelvtörténet kézikönyve*. Bp., Tinta Könyvkiadó, 2018, 7-98.

É.KISS KATALIN, GERSTNER KÁROLY, HEGEDŰS ATTILA, *Kis magyar nyelvtörténet*. Piliscsaba, 2013, 3-77.

Ajánlott irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

GERGELY PIROSKA , Válogatott tanulmányok az Erdélyi fejedelemség korának nyelv- és névhasználatáról. *A Miskolci Egyetem Magyar Nyelvészei Tanszékének Kiadványai 3*. Miskolc Miskolci Egyetemi Kiadó, 2013..

KISS JENŐ, PUSZTAI FERENC (szerk.) *Magyar nyelvtörténet*. Bp., Osiris Kiadó, 2003, 106-170, 301-370, 596-631, 710-724, 789-802.

ZSILINSZKY ÉVA, Megjegyzések a magyar igerendszer 17. századi történetéhez. In. Juhász Dezső (szerk.), *Kerekasztal körül*. Bp, ELTE Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, 2016, 144-152.